

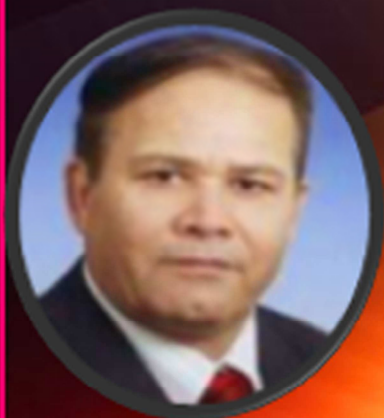
گدایي در مسجد مکروه است!

دینارین: الحاج سلیمه عابد پیمان سویدن

Ketabton.com

۱۳۹۴

www.masjed.se

تتبع ونگارش:
الحاج امین الدین « سعیدی - سعید افغانی »
مدیر مرکز مطالعات ستراتیژیکی افغان و
مسؤل مرکز فرهنگي دحق لاره - جرمني

گدایی در مسجد مکروه است!

گدا را در لسان «عربی شحاذ، متسول» گفته و در زبان انگلیسی آنرا (beggar, fakir, mendicant, needy, pauper) میگویند. این نام به شخص فقیر، بینوا و ناداری اطلاق میشود که از خود معاش و عاید دیگری ندارد و معیشت خود را به صورت دوامدار و یا بالمقطع به حساب رایگان از دیگران با خواست و تضرع کسب میکند.

گدایی صفت است که آنرا در عربی مسئلت گویند که بمعنی (سوال کردن و خواستن) است که این اصطلاح یک مفهوم منفی دارد.

همچنان گدا به کسی گفته می شود که : از دیگران چیزی مانند پول نان و یا هم لباس میطلبد که این خواست یا به اثر ضرورت و حالت غیر استثنایی خارج از توان سوال گر و یا هم مانند عادت و کسب آسان مال و فریب بکار برده میشود.

در عصر امروز میتوان «گدایان» را به گدا های مسلکی و گدا های مجبور و به گدا های سازمان یافته و انفرادی تقسیم کرد.

چنانچه در بالا به نحوی افاده کردیم که حتمی نیست که گدا نادر باشد. هستند گدا های که عادت کرده اند و یا گدا های که معیشت دیگر هم دارند اما باز هم گدایی میکنند.

در برخی از ادیان غیر ابراهیمی از جمله گروه از رهبران دینی بودایی گدایی را نوع از عبادت تلقی نموده و ظرف 24 ساعت مانند یک عبادت به گدایی در محل عام میپردازند.

« گدایی » در اصطلاح همان طلب نمودن، آروزکردن و خواستن و یا هم مسئلت چیزی از کسی و طلبکردن چیزی بدون عوض. گدای در فهم شریعت، در صورت عدم احتیاج شدیداً حرام میباشد.

در حدیثی آمده است: « عَنْ حَمْرَةَ بِنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تَزَالُ الْمَسْأَلَةُ بِأَحَدِكُمْ حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ وَلَيْسَ فِي وَجْهِهِ مَرْعَةٌ لَحْمٍ » از حمزه بن عبدالله از پدرش روایت است که پیغمبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: یکی از شما همواره به سؤالگری ادامه میدهد، تا آنکه با الله در حالتی روبرو میشود که در چهره اش یک قطعه گوشت هم وجود ندارد. (به روایت صحیح مسلم) مطلب حدیث اینست که چنین شخص روز قیامت به حالت بسیار زیون و ذلت آمیز نزد الله می آید که هیچگونه قدر و قیمتی ندارد.

مسلم است که گدایی به شکل حرفوی منافی عزت و کرامت انسانی بوده از بین برنده مروت و شهامت انسان گردیده میتواند.

برخی از علماء بدین عقیده اند که گدایی حتی، روحیه جهاد و اجتهاد را از بین میبرد، و انسان را از سعی و کوشش در طلب رزق از طریق حلال بازمی دارد و او را به خوردن مال حرام عادت می دهد. دین مقدس اسلام براساس عزت و کرامت و عمل نیک و مروت و خوردن آنچه حلال بوده استوار است. مسلمان باید برای کسب رزق حلال سعی نماید، از حق مشروع خود در دنیا استفاده کند، کاری که انجام می دهد بخوبی و اخلاق به پیش ببرد برای خود و دیگران سبب منفعت، گردد با برادر مسلمان خود، مردم و جامعه که در آن حیات بسر می برد، متعاون و همکار باشد.

در حدیثی که از حضرت عبیدالله بن عدی بن خیار (رض) روایت گردیده، آمده است: «أخبرني رجلاَن أَنَّهُمَا أَتِيَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حِجَّةِ الْوَدَاعِ وَهُوَ يَقْسِمُ الصَّدَقَةَ فَسَأَلَاهُ مِنْهَا فَرَفَعَ فِينَا الْبَصْرَ وَخَفَضَهُ فَرَأَانَا جُلْدِينَ فَقَالَ إِنَّ شَتْمًا أُعْطِيْتَكُمَا وَلَا حَظَّ فِيهَا لَغْنِي وَلَا لِقَوِي مَكْتَسَبٌ». (فقه سنه سيد سابق صفحه 339 جلد 1) دو شخص بمن خبر دادند که آنها نزد رسول الله صلی علیه وسلم در حجة

الوداع آمدند، در حال که رسول الله صلی الله علیه وسلم، مال صدقه را توزیع می‌کرد، آنها از پیامبر اسلام از مال صدقه سوال کردند، پیامبر اسلام بدقت از پایان تا بالا ایشان را نگرست و فرمود: اگر می‌خواهید به شما می‌دهم؛ ولی در مال صدقه (زکات) حصه‌ی برای شخص ثروت‌مند و توانمندکار وجود ندارد. همچنان از حضرت ثوبان (رض) روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «من کفل لی أن لا یسأل الناس شیاً اتکفل له الجنة». (الخطیب، شیخ ولی الدین ابو عبدالله محمد بن عبدالله مشکات المصابیح صفحه 163) کسی که به من تضمین بدهد تا از مردم چیزی نخواهد (سوال و گدایی نکند) من به وی بهشت را ضمانت می‌کنم.

و در حدیث مفصل ابی عبدالرحمن عوف بن مالک اشجعی (رض) آمده است که پیامبر بزرگوار اسلام محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم وقتیکه از صحابه کرام بیعت می‌گرفت در جمله چیزی که ایشان بیعت می‌کردند این هم بود که «ولا تسألوا الناس شیاً» (نووی، یحیی بن شرف ریاض الصالحین صفحه 254) این که از مردم چیزی نخواهید (سوال و گدایی نکنید) بود. حضرت عبدالله ابن مسعود از پیامبر صلی الله علیه وسلم، روایت می‌کند که فرموده است: «من أصابته فاقة فأنزلها بالناس لم تسد فاقته» (مشکات المصابیح صفحه 163) آن که دچار تنگدستی شود و آن را به مردم پیش کند (سوال و گدایی کردن) حاجتش هرگز رفع نخواهد شد.

از مجموع روایات و احادیث نبوی که در فوق تذکر یافت، با تمام وضاحت در یافتیم که گدایی و سوال کردن بدون حاجت و ضرورت شدید حرام بوده و شخصیت مسلمان را سزاوار نیست که به آن دست بزند.

آنچه در مستندات شرعی گذشته از حرمت مطلق گدایی و سوالگری تذکر رفت، اصل است به این معنی که گدایی خواری ذلت، حقارت و تنبلی را به میان می‌آورد و روحیه، بذل مساعی و مجاهدت را از انسان می‌گیرد و این همه خصلت‌های اند که در شأن مسلمان نمی‌زیبد و بر مسلمان است که دست بالا داشته باشد و دیگران را یاری رساند. اما چنانچه تذکرا داشتیم که سوال کردن در حالات استثنایی و ضرورت شدید جهت بدست‌آوردن اهداف عالی و سد نیازمندی، در چند صورت به خصوص سوال و گدایی جایز است؛ در مورد حدیثی از پیامبر صلی الله علیه وسلم را تذکر می‌دهیم؛ از حضرت ابویشر قبیصه بن مخارق (رض) روایت است که فرمود: من باری را بر دوش داشتیم و خدمت رسول الله آمد، تا در مورد از ایشان چیزی بطلبیم، آن حضرت صلی الله علیه وسلم فرمود: اینجا باش تا صدقه‌ای بما برسد و چیزی از آن برایت بدهم و سپس فرمود: «یا قبیصة! إن المسألة لا تحل إلا لأحد ثلاثة رجل تحمل حمالة فحلت له المسألة حتی یصیبها ثم یمسک ورجل أصابته فاقة اجتاحت ماله فحلت له المسألة حتی یصیب قواما من عیش (أو قال سدادا من عیش) ورجل أصابته فاقة حتی یقوم ثلاثة من ذوی الحجا من قومه لقد أصابت فلانا فاقة فحلت له المسألة حتی یصیب قواما من عیش (أو قال سدادا من عیش) فما سواهن من المسألة یا قبیصة سحتا یأکلها صاحبها سحتا». (مشکات المصابیح صفحه 162) ای قبیصه هما ناسوالگری جواز ندارد، مگر برای یکی از بعضی.

اما گدای و سوال کردن در مسجد:

تعداد کثیری از فقهای اسلام در جنب اینکه گدای بدون ضرورت را کسر شان شخص مسلمان دانسته با تمام قوت فرموده اند که: گدایی کردن در داخل مسجد مکروه می‌باشد. علماء نه تنها گدای را در مسجد مکروه می‌دانند، بلکه صدقه دادن به گدا را نیز مکروه می‌پندارند. طوری که در کتاب «کشاف القناع» آمده است: «گدای کردن در مسجد مکروه است، و همچنین صدقه دادن به گدا نیز مکروه است، زیرا (صدقه دادن به گدایی که طلب می‌کند) خود یاری رسانیدن به عملی مکروه است».

و حتی برخی از فقها، گدای در مسجد را در حکم حرام قرار داده اند ، و دادن صدقه برای گدا در داخل مسجد را مکروه می دانند از جمله در کتاب: «رد المحتار علی الدر المختار» در فقه حنفی آمده: «و گدایی کردن در داخل مسجد حرام است و دادن صدقه به گدا نیز مطلقا مکروه است». هکذا در کتاب « مواهب الجلیل» از ابن عبد الحکم نقل شده که او گفته: «هرکس در داخل مسجد گدایی کرد به او چیزی مده و حتی دیگران را نیز امر کن که وی را (از دادن صدقه) محروم کنند». و حتی از شیخ اَبی عبد الله محمد بن عمران نقل شده که او بسیار بر گدا(هایی که در مسجد گدایی می کردند) شدت می گرفت و حتی امر می کرد که آنها را از مسجد بیرون کنند و به زندان بیاورند. دانشمند شهیر استاد سید سابق رحمه الله در کتاب « فقه النسوة» خود آورده: «شیخ الاسلام ابن تیمیه گفته است: اصولا گدائی در مسجد و غیر آن حرام است مگر اینکه از روی ضرورت و ناچارى باشد، در اینصورت اگر از روی احتیاج و نیاز باشد و در مسجد با گدائی کردن خود کسی را نیازارد و مزاحم مردم نشود و در آنچه که می گوید دروغ نگوید و آنچه صدای خود را بلند و آشکار نکند که مردم را بیزارد و مانع شنیدن خطبه خطیب و شنیدن علم طالبان دانش نشود، اشکال ندارد». لذا از مجموعه اقوال فقهای اسلام چنین برمی آید که گدایی کردن در داخل مساجد کراهیت شدیدی دارد، و همچنین دادن صدقه به گداهایی که طلب صدقه می کنند نیز مکروه است.

ولی یک نکته را نباید فراموش کرد:

احکام فوق برای گدایی بود که خود داخل مسجد شده و از نماگزاران آنجا طلب صدقه می کند و از آنها می خواهد به او کمک و صدقه بدهند، اما اگر احیانا شخص نیازمند و محتاجی در داخل مسجد حضور داشت و او خود شخصا گدایی نکرد (یعنی از دیگران طلب صدقه نکند) در اینصورت جایز است که شخصی از باب صدقه به آن فرد نیازمند که گدایی نمی کند صدقه بدهد، و همچنین برای امام مسجد یا فرد دیگری جایز است که از دیگران تقاضا کند که هرکس بر حسب توانایش به آن فرد نیازمند صدقه و کمکی کند، چنانچه در کتاب « کشاف القناع » آمده: «صدقه دادن به کسی که گدایی نمی کند (در داخل مسجد) مکروه نیست، و بر خطیب هم مکروه نیست که از دیگران بخواهد به او صدقه بدهند».

چنانچه ثابت شده است که پیامبر صلی الله علیه وسلم دیگران را به دادن صدقه در ماجرای « مضریین » تشویق کرده است که در صحیح مسلم روایت شده است. بنابراین کسی که در داخل مسجد گدایی کند اگر نگوئیم مرتکب حرام شده حداقل آن اینست که عملی مکروه را انجام داده است و مسلمانان باید وی را از این عمل مکروه آگاه کنند، و به او گوشزد نمایند که **مسجد محل گدای کردن نیست**، ولی نباید برای دفع این عمل مکروه از خشونت و نامهربانی استفاده کرد، بلکه شایسته است که گدا را دعوت به ادای نماز کرد و با آرامش به او گفته شود که پس از اتمام نماز و در بیرون از مسجد اگر کسی خواست به تو کمک خواهد نمود تا او نیز قانع شود.

گدایان مسلکی و عادتی قابل کمک نیستند:

در حدیثی متبرکه آمده است: « عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سَأَلَ النَّاسَ أَمْوَالَهُمْ تَكْتُرًا فَإِنَّمَا يَسْأَلُ جَمْرًا فَلَيْسَتْ قَلْبًا أَوْ لَيْسَتْ كَيْدًا » (از ابو هریره رضی الله عنه روایت است که او گفت: رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: هر که به غرض آنکه بر مال خویش بیفزاید از مردم مالهایشان را سؤال کند، آتش پاره ای را سؤال میکند، پس از آن بکاهد، و یا بر آن بیفزاید). و چون محبت جمع سرمایه، در نهاد و فطرت انسان جای دارد، چنانچه الله تعالی در سوره الفجر آیه 20/ میفرماید: «و تحبون المال حبا جما» ترجمه: و اموال و دارائی را بسیار دوست میدارید). و در سوره عادیات آیه 8/ می فرماید: «و إنه لحب الخیر لشدید» (و علاقه شدید به دارائی و اموال

دارد).

بنابراین اگر کسی علم داشته باشد که گدا پول یا کمک دریافتی را در راه شر به مصرف میرساند، حکم شرعی همین است که نباید به همچو اشخاص کمک و مساعدت و خیرات تادیه گردد. زیرا این امر مساعدت در امر شر بحساب می آید طوری که قرآن عظیم الشان (در آیه 2 سوره مائده) میفرماید: «لَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ» یعنی: (هرگز) در راه گناه و تعدی همکاری ننمایید! ولی اگر غیر این باشد و یا اینکه نمی دانید برای چه چیزی می خواهند، باید در حد توان با ایشان کمک صورت گیرد زیرا الله تعالی می فرماید: «وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَ» (سوره ضحی 10) یعنی: و سؤال کننده (گدا) را از خود مران.

همچنین در حدیث صحیحی از پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت گردیده است: «عن أبي هريرة عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: قال رجل: لأتصدقن بصدقة، فخرج بصدقة فوضعها في يد سارق، فأصبحوا يتحدثون تصدق على سارق فقال: اللهم لك الحمد على سارق، لأتصدقن بصدقة، فخرج بصدقة فوضعها في يد زانية فأصبحوا يتحدثون تصدق الليلة على زانية، فقال: اللهم لك الحمد على زانية، فقال: لأتصدقن بصدقة، فخرج بصدقة فوضعها في يد غني، فأصبحوا يتحدثون تصدق على غني، فقال: اللهم لك الحمد على سارق و على زانية و على غني، فأتى فقيل له: أما صدقتك على سارق: فآله أن يستعف عن سرقة، وأما الزانية: فآله أن تستعف عن زناها، وأما الغني فآله يعتبر، فينفق مما أعطاه الله». (بخاری: 1421) و مسلم

یعنی: ابوهریره رضی الله عنه نقل می کند که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود: «شخصی گفت: (امروز) صدقه ای خواهم داد. سپس، صدقه اش را برداشته و بیرون رفت و (بدون اینکه بداند) آنرا به دزدی داد. صبح روز بعد آمد، مردم گفتند: به دزدی صدقه داده شده است. مرد صدقه دهنده، شکر خدا را بجا آورد و (تصمیم گرفت که دوباره، صدقه دهد) و گفت صدقه ای (دیگر) خواهم داد. سپس، صدقه اش را برداشته و بیرون رفت و (بدون اینکه بداند) آنرا به فاحشه ای داد. مردم گفتند: (امروز) به فاحشه ای صدقه داده شده است. مرد صدقه دهنده گفت: خدایا! تو را سپاس می گویم. صدقه ام بدست فاحشه ای افتاد. و (تصمیم گرفت بار دیگر، صدقه دهد) و گفت: صدقه ای (دیگر) خواهم داد. صدقه اش را برداشت و این بار، صدقه اش را (بدون اینکه بداند) به ثروتمندی داد. روز بعد، مردم گفتند: به ثروتمندی صدقه داده شده است. آن شخص، گفت: خداوندا! از اینکه به سارق و فاحشه و ثروتمند، صدقه داده ام، شکر تو را به جا می آورم. سرانجام، شخصی را (خواب دید) که نزد او آمد و گفت: (اما در مورد صدقه ای که به سارق دادی) امید است صدقه ات به دزد، باعث دست برداشتن او، از دزدی بشود. (و در مورد فاحشه): امید است صدقه ات به زن فاحشه نیز باعث پاکدامنی او گردد و اما در مورد صدقه ای که به ثروتمند داده ای، امید است (که صدقه ات) باعث عبرت او شود و در راه خدا، انفاق کند».

بنابراین مادامیکه شخص گدا مجهول باشد، دادن صدقه به وی مقبول است، حتی اگر بعداً معلوم شود که آن شخص مستحق صدقه نبوده است، زیرا ثواب صدقه دهنده ثابت است، مگر اینکه یقین حاصل کند که شخص سائل آن صدقه را در راه شر بکار میگیرد، در اینصورت نباید به او کمکی بکند؟ اما در مبحث اینکه کشور و حاکمیت به گدایی میپردازد و آن هم به صورت دوامدار و مزمن و پول گدایی شده به نام ملت را عمداً و یا به اثر بی کفایتی حیف و میل کند مبحث است جدی که با پیگرد الهی و ملت همراه خواهد بود و است. ان بطش ربک لشدید.

این مبحث نیز بحث است ضروری که ابعاد وسیع و عریض که در فرصت جداگانه نیز به آن خواهیم پرداخت. **والله اعلم بالصواب**

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**